

הג הפסח

תשפ"ה | גליון נז' | שנה ב'

שפתו תתם

הוועד להפצת תורת הגה"ק בעל הישמח לב' מפרוקירכען זיע"א ולמעלה בקודש

צבי לצדיק

הגה"ק המקובל רבי יצחק באנהארד זיע"א
תלמיד חבר למרן החתם סופר זיע"א

זאת ליהודה

הגה"ק רבי יהודה הלוי זיע"א
אבדק"ק נייטטאדט
מגדולי תלמידי החתם סופר זיע"א

ישמח לב

הגה"ק רבי משה שמעון הלוי זיע"א
אבדק"ק יאקא ופרוקירכען
תלמיד למרן השבט סופר זיע"א

שפתי צדיק

בשפתו יהגה

בדין בנו מעכבו בהקרבת הפסח

וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המולד לו כל זכר וגו' והיה כאזכר הארץ וכל ערל לא יאכל בו (יב, מח). בתורת משה לרבינו חתם סופר (בפרשתו) הקשה בזה"ל: 'מנין [ללמוד מהכא] לזכר שיעכבנו [מהקרבת הפסח]' הלא מכיון שנימול האב שוב אינם בניו, ואפילו יהי ערלים אינם מעכבים אותו מלאכול בפסח, ואי נולדו לו ביהדותו א"כ היינו ישראל, ומ"ש כי יגור אתכם גר דנקיט, עכ"ל.^א

ולכאורה נראה שהקשה קושיית התוס' ביבמות (מח. ד"ה אלא עבד) על לשון שני שברש"י שם.^ב

ומה שכתב בתורת משה (שם) דאף לפרש"י דס"ל דערל שמתו אחיו מחמת מילה אינו אוכל בפסח (ד"ה וכל ערל), מ"מ ביש לו בן שאינו נימול משום שמתו אחיו מחמת מילה, אינו מעכב את אביו לאכול בפסח,^ג הוא גמרא מפורשת בפ' הערל יבמות (טא). כגון שחלצתו חמה וכו' דעכשיו לאו בר מילה הוא,^ד אוכל אביו בפסח.

ומה שכתב שם לחלק בין ישראל שמתו אחיו מחמת מילה, לבין גר שמל ולא טבל, ומל גם בניו לפני שטבל ומתו מחמת מילה, ואח"כ טבל ונעשה גר גמור, ויש לו בן שנולד לו בקדושה, דאז מילת בנו מעכבתו מלאכול פסח, אף שאינו יכול למולו, הוא דוחק גדול לחלק בזה בין גר לישראל, דהא גם גר כזה אינו יכול ואינו רשאי לסכך בנו, כיון שבניו מוחזקים בכך שמתו מחמת מילה, וגבי פסח הכריזה תורה 'חוקה אחת יהיה לכם ולגר ולאזרח הארץ' (במדבר ט, טז). ישמח לב

א. מרן החתם סופר הקשה על דברי המכילתא, שבפרשת בא מסכתא דפסחא - (פ"ב טז) דמבואר בזה"ל: 'המולד לו כל זכר ואז יקרב לעשותו, מגיד שמילת זכרים מעכבתו מלאכול בפסח, עכ"ל. ולכאורה כיון שנימול האב, נכנס הוא תחת כנפי השכניה, ונמצא מעמד הישראל שבו שוב אין זכרי בניו, דהם נשארו מחוץ לגדר ישראל, ומדוע מילת זכרי מעכבו מהקרבת הפסח. ב. ונראה שם בצע"ל, ובדבריו דן רבינו זיע"א. ג. שם בגמ' דרשין מדכתבי (לעיל פס"ד מ"ד) 'וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו אז יאכל בו' - עבד איש ולא עבד אשה, ופירש רש"י בלשון השני, וזה לשונו: 'זעיקר עבד איש הכי קאמר, עבד שהוא איש, אף על פי שהוא גדול וכן דעת, ומלתה אותו - בעל כרחו, ואי אתה מל בן [שהוא] איש גר הבא להתגיר, אין לו כח למול בנו גדול בעל כרחו, דגבי בנים כתיב המולד לו כל זכר ולא כתיב בהו איש' וגבי עבד כתיב איש למעוטי בן, עכ"ל. והקשו התוס' על דבריו וזה לשונם: 'ודבר תימה פירש, דקרא דהמולד לו כל זכר מוקמין למילת זכרי שמעכבתו מלאכול בפסח, וזה לא שייך אלא בבנים שנולדו בקדושה, אבל מילת בניו שכן נולדו בקדושה אינה מעכבתו מלאכול בפסח. עכ"ל. ד. רבינו דן בהמשך לדברי מרן החת"ס שכתב שם ז"ל: 'וכעת נלע"ך, כן, הנה רש"י פ"י על קרא 'וכל ערל לא יאכל בו' שמתו אחיו מחמת מילה, דאי ישראל ערל היה ליה מומר לערלות ונולד מ'כנר לא יאכל בו', שנתכנור מעשיו לאביו שבשמים, דס"ל לרש"י מומר לערלות הוא כמומר לכל התורה, ורבינו תם (תניח: ד' תורה: ד' דבריה: פ"ג) על מ"ל מתו אחיו מחמת מילה אוכל בפסח, ונראה לי, נהי דהוא אינו אוכל לרש"י, מ"מ אינו מעכב אביו מלאכול פסחו, עכ"ל. ה. שם מבואר בגמ' דמציענו אופן שבנו אינו מעכבו לעשיית הקרבת פסח, אבל מעכב אותו לאכילת הקרבן, וזה כשהי בנו חולה בשעת הקרבת הפסח 'וחלצתו חמה', דהיינו שנתרפא על ידי כך שנתחלצה ונשתלפה ממנו החמה שהיתה בגופו, בין עשייה לאכילה, ונמצאו בניו אלו ראוים לעכב אותו רק בשעת אכילה, ובשעת עשייה אנוס היה האב מלמולם, אבל כיון שממתינים לו לאחר יום הבראתו עוד שבועה מים עד שמים איתו, לכן לא מעכב בהם את האב ה"ל, או שהי ערבי מהול ונתיחה, או שהי מל ולא טבל ועתה טובל והיה לו בניו מלאכול את קרבן הפסח. ו. עוד כתב שם מרן החתם סופר, 'ונהי לפני זה כתיב (פס"ה מה) 'וחשב ושכיר לא יאכל, פירש"י ערבי מהול וגבועני מהול, ובש"ס ר"פ הערל מסיק מל ולא טבל עין שם, ולעני"ד סובב קרא 'וכי יגור אתך גר', רצונו לומר האי גר ה"ל, או שהי ערבי מהול ונתיחה, או שהי מל ולא טבל ועתה טובל והיה לו בניו בניהו, או בעוד שלא טבל ומתו אחיהם מחמת מילה, ועכשיו נתיגר לגמרי והיה לו בניו ביהדותו, והרי מתו מחמת מילה דערל כהאי גוונא בישראל אינו מעכב אביו מלעשות פסח, הכא מעכב, דמה שמתו אחיו בניהו אינו מצטרף עם של עתה. עכ"ל.

חינוך הטהור בלא שום תערובת

והיה הדם לכם לאות על הבתים (ב, יג). אפשר לרמז בזה חיזוק גדול על אופן בניית הבית הישראלי שהוא דומה ביותר לדם, שהלא גלוי וידוע שבכל המשקין שבעולם אם מתערב בו משקה אחר או דבר אחר, אין בזה רע כל כך, ואפילו השמן שאין המים או שאר משקין מתערבין בו אבל לא יגרם נזק למשתמש בשמן זה, מלבד 'הדם' שאם ח"ו מתערב בדם האדם משקה אחר או דבר אחר, אוי לו ואוי לנפשו, כי ח"ו יחלה עד שאין תקווה לבריאיותו.

ובדבר הזה מרומז הבית היהודי, שהחינוך הטהור צריך שיהי טהור בתכלית השלימות, שלא יתערב שם שום דבר זר, שאם ח"ו מתערב בהם דבר חיצוני או דעות חיצוניות אפילו משהו הוא יכול לגדול ולחלחל עד שח"ו אין תקווה.

וזהו פירוש הכתוב והיה 'הדם' היינו טבע הדם לכם לאות על הבתים, היינו שיהי לאות בין עיניכם לידע שהחינוך הטהור בבית ישראל צריך שיהי טהור כדוגמת הדם.^א

הגאולה בא מצד קושי השיעבוד

ראה ראיתי את עני עמי במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו (ג, א). כבר עמדתי לתרץ כפל הלשון 'ראה ראיתי', ועוד נראה לפרש ע"פ דרך הפשט, דהא גזירת השעבוד שנגזר על ישראל להיות במצרים היה ארבע מאות שנה ומצינו שלא היו שם אלא רד"ו שנה, והתירוץ כי כל זמן שהיו ישראל במצרים היו משוקעין בטומאה^א ולא היו ראוין שיגאלו כלל, והקב"ה גאלם קודם הזמן משום קושי השעבוד, ולא משום שהיו ראוים לגאולה, וכמו שכתבו הקדמונים ז"ל.^ב

וזה פירוש הכתוב ראה ראיתי את עני עמי ולא גאלתי אותם עבדו שהם עמי משום שלא פלי רצוני, וזה הכוונה את עני עמי שהיו בבחינת עניים ליהיות נזכרים עמי, והטעם שגאלתי אותם קודם העת מפני עמי צעקתם שמעתי, ומפני נוגשיו, וזהו קושי השעבוד.

א. וזהו 'ונודע לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשינו שבעולם הבא. ב. הרב רבי יצחק זינגער זצ"ל ששמע מפי רבינו זיע"א. ג. ראה לעיל ד"ה ראה ראיתי - הראשון. ד. ראה בחתם סופר (פרשת בא ד"ה ויהי לך לאומ) דמטעם זו ניתן לנו 'אות' של מצות תפילין, וז"ל: 'אז היו ישראל משוקעין בטומאה והיו צריכים התעוררות כדי לזכור אהבת השם יתברך, וזה שאמר (להלן ג, ט) 'והי לך לאות על ידך כדורשין (מפחות ל) יד כהה, ומדריגה פחותה, ושע"י אות זה נתעורר למען תהיה תורת ה' בפיך, והטעם כי בחזק יד שלא היו ראוים לך, כמו שביארנו כמה פעמים כי הקב"ה כל יכול רק מצדינו שלא היינו ראוים לך בקרא 'חזק יד', לכן 'בחזק יד' הוציאנו ה' מצרים, וזה גופא ראוי לעורר בנו אהבת ה' אין רבה חסד ה' שאע"פ שהיינו במדרגה פחותה כזו עשה ה' כל כך טובות עמנו ובוהו יתירה אהבתנו בה', עכ"ל. ה. יפה תאר (שמות רב טו, א). ובמדרש תנחומא (שמות ד) איתא טעם אחר, דגזירה זו החחילה משנולד יצחק. והובא ברש"י (בראשית טו, יג ד"ה כינו) וז"ל: 'משנולד יצחק עד שיצאו ישראל ממצרים ארבע מאות שנה, כיצד, יצחק בן ששים שנה כשנולד יעקב, ויעקב כשירד למצרים אמר (לעיל פ"ב ט) 'מי שני מגורי שלשים ומאת שנה, הרי מואד ותשיעים, ובמצרים היו מאתיים ועשר כמנין רדו, הרי ארבע מאות שנה, ואם תאמר במצרים היו ארבע מאות, הרי קהת מיווד מצרים היה, צא וחשוב שנותיו של קהת, ושל עמרם, ושמונים של משה שהיה כשיצאו ישראל ממצרים, אין אתה מוצא אלא שלש מאות וחמשים, ואתה צריך להוציא מהן כל השנים שחי קהת אחר לידת עמרם, ושחי עמרם אחר לידת משה, עכ"ל.

השמחה בעוה"ב במעון השכינה

ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשינו (הגדה של פסח). עיין בתוס' (פסחים קטו: ד"ה ונאמר לפניו וכו'), בזה"ל: תניא במכילתא כל השירות לשון נקבה, חוץ משירה דלעתיד דלשון זכר, כלומר, שהנקבה יש לה צער לידה, אף כל הנסים יש אחריהם צער, חוץ מלעתיד שאין אחריה צער, ע"כ לשון התוס'.

ונהי בעולם הזה אין לך שמחה קיימת, כי ברבות הימים אדם קץ בה ונעשה לו חפץ המשמחו מקדם, ככלי אין חפץ בו, שאדם דש בו וגייס ביה ופג טעמו וריחו, והיא כפרחים ושושנים שנבלו עליהם, משא"כ לעולם הבא שנהנים שמחה ועונג רוחני מזוקק שבעתים, ולא נעשה לזוהים אכילה גסה ונפש שבעה תבז נופת, כי שם שמחה במעון השכינה, לא התפך לרגש נפש בחלה במה שהורגלה בו.^א ישמח לב

החכם ששואל כענין אינו מזכיר בו 'עבודה'

חכם מה הוא אומר מה העדות והחקים ומשפטים (הגדה של פסח). יען קצרה היריעה מהכיל ההכרח לא יגונה לקצר וארחיב פה, ר"ל שהחכם לא מזכיר 'עבודה' כי 'עבודה' כינוי למלאכה מה שהעבד עושה לרבו בעל כרחו, כמ"ש הרמב"ן (ויקרא כג, ז) 'כל מלאכת עבודה לא תעשו, עיי"ש 'עבודה' דייקא כנ"ל. שחכם הוא הצדיק בכל דרכיו ולא מכוון לקנטר רק מדבר בכל לבבו לומר תורה היא וללמוד אני צריך, כי נכון לבו בטוח שלהשואל כענין משיבין לו כהלכה, ומשום הכי לא מזכיר 'עבודה'. אבל הרשע שמוכין רק לקנטר ולהעביר דת יהדות מזכיר 'עבודה', והם הרשע הוא, אפילו הכי יצר מחשבות לבו בחכמה ובנה ביתו, ר"ל שקושייתו מוצק חריצות עמוקה, על פי מה שאמרו רז"ל (פסחים פ"י מ"ה) 'מצה זו שאנו אוכלין על שום שנגאלו אבותינו ממצרים, או נוסחת הרמב"ם (עיי"ש בתוי"ט) 'שלא הספיק בציקם להחמיץ.

א. וזהו 'ונודע לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשינו שבעולם הבא. ב. הרב רבי יצחק זינגער זצ"ל ששמע מפי רבינו זיע"א. ג. ראה לעיל ד"ה ראה ראיתי - הראשון. ד. ראה בחתם סופר (פרשת בא ד"ה ויהי לך לאומ) דמטעם זו ניתן לנו 'אות' של מצות תפילין, וז"ל: 'אז היו ישראל משוקעין בטומאה והיו צריכים התעוררות כדי לזכור אהבת השם יתברך, וזה שאמר (להלן ג, ט) 'והי לך לאות על ידך כדורשין (מפחות ל) יד כהה, ומדריגה פחותה, ושע"י אות זה נתעורר למען תהיה תורת ה' בפיך, והטעם כי בחזק יד שלא היו ראוים לך, כמו שביארנו כמה פעמים כי הקב"ה כל יכול רק מצדינו שלא היינו ראוים לך בקרא 'חזק יד', לכן 'בחזק יד' הוציאנו ה' מצרים, וזה גופא ראוי לעורר בנו אהבת ה' אין רבה חסד ה' שאע"פ שהיינו במדרגה פחותה כזו עשה ה' כל כך טובות עמנו ובוהו יתירה אהבתנו בה', עכ"ל. ה. יפה תאר (שמות רב טו, א). ובמדרש תנחומא (שמות ד) איתא טעם אחר, דגזירה זו החחילה משנולד יצחק. והובא ברש"י (בראשית טו, יג ד"ה כינו) וז"ל: 'משנולד יצחק עד שיצאו ישראל ממצרים ארבע מאות שנה, כיצד, יצחק בן ששים שנה כשנולד יעקב, ויעקב כשירד למצרים אמר (לעיל פ"ב ט) 'מי שני מגורי שלשים ומאת שנה, הרי מואד ותשיעים, ובמצרים היו מאתיים ועשר כמנין רדו, הרי ארבע מאות שנה, ואם תאמר במצרים היו ארבע מאות, הרי קהת מיווד מצרים היה, צא וחשוב שנותיו של קהת, ושל עמרם, ושמונים של משה שהיה כשיצאו ישראל ממצרים, אין אתה מוצא אלא שלש מאות וחמשים, ואתה צריך להוציא מהן כל השנים שחי קהת אחר לידת עמרם, ושחי עמרם אחר לידת משה, עכ"ל.

עוד יזכור לנו

מדור מיוחד להנצחת נכדי רבינו זיע"א

יום חמישי - ד' דחווה"מ פסח

מוה"ר יהודה משולם בן הגאון ר' אלעזר עקיבא ז"ל פאשקוס

גלב"ע תשנ"ג

שלשלת הדורות: מוה"ר יהודה משולם פאשקוס ז"ל בן לאה ע"ה אשת מוה"ר אלעזר עקיבא פאשקוס ז"ל חתן רבינו הגה"ק זיע"א

ת.נ.צ.ב.ה

יום שני - כ"ג ניסן

הבה"ח חיים בן מוה"ר יהודה משולם ע"ה פאשקוס

גלב"ע תשל"א

שלשלת הדורות: הבה"ח חיים ז"ל בן מוה"ר יהודה משולם פאשקוס ז"ל בן לאה ע"ה אשת מוה"ר אלעזר עקיבא פאשקוס ז"ל חתן רבינו הגה"ק זיע"א.

ת.נ.צ.ב.ה

לתרומות

ולכל עניני הגליון ניתן לחייג למס' 079-9697-784

לכל קוראי הגליון שיחי'

א כשער'ן פריילעכן פסח

יה"ר שנכה לאכול מן הפסחים ומן הזבחים, אכ"ר

המברכים

מכון 'שמח לב' פרויקטירען

הודעה משמחת

בימים אלו החלו ההכנות לקראת יומא דהילולא של רבינו זיע"א החל ביום ו' אייר.

וכיון שרצוננו להכין את מקום הציון הק' כראוי לקראת הבאים לפקוד לדבר ישועה, לכן מי שיש רעיונות לשיפור לרווחת הבאים שיפנה למס' פלפון

053-4103-076

ככרפפ

פאוןפפ פאאאאאא

דיני ערב פסח שחל להיות בשבת

אכילת חמץ בערב שבת

הרבה נוהגים לשייר החמץ ולאכול בערב שבת אפילו אחר זמן שריפת חמץ (עי' ביה"ט ס"ע א' ד"ה ומשירן. עי' מאמר מרדכי שם ס"ק ג', ערוך השולחן שם ס"ע ד', וש"ת מנח"א שם).

ויש גדולים שהחמירו על עצמם שלא לאכול חמץ מזמן הביעור ואילו חוץ מסעודות השבת, אטו שאר השנים (עי' שו"ת מנח"א ח"א סי' נ"ט, דהגר"ה הורשניץ אבד"ק לבוב שחל להגדיל מהר"ק מבעלזא שיקריז לאסור לאכול חוץ מסעודות השבת, והשיב לו שלעצמו יכול להחמיר ולא לאחרים, וכן הוא מנהג ק"ק בעלזא וצאנז).

אכילת מצה בערב שבת

יש שכתבו שמי שאינו מחמיר שלא לאכול מצה מראש חודש ניסן, אסור לו לאכול מצה בערב שבת (כשאר ערב פסח דאסור), ואם הוא צורך גדול ושעת הדחק יש להתיר (עי' שו"ת פרי השדה ח"ג סי' קפ"א אות ב').

עשיית מלאכה בערב שבת

יש שכתבו שערב פסח שחל להיות בשבת, מותר בערב שבת בעשיית מלאכה אחר חצות (עי' שיע"ת סי' תמ"ד ס"ק ג'), וכן מותר להסתפר שערות הראש ולגוזז צפרנים, ולהגעיל הכלים (ויש מחמירים מלעשות מלאכה כבכל השנים לאחר חצות היום (עי' שיע"ת שם)).

אפיית מצות בערב פסח

כתב בשולחן ערוך (סי' תנ"ח) שבערב פסח שחל להיות בשבת, נוהגים לאפות מצות מצוה בערב שבת אחר חצות זכר לשאר שנים, ויש מקומות שאומרים את ההלל (עי' שו"ת בית שערים א"ח סי' ר"א, וכן נהג הר"ק סאטמאר, ובשו"ת מנח"א ח"א סי' נ"ט אות ד' כתב שאין אומרים את ההלל).

מקום אכילת הסעודות

הרבה נוהגים בערב פסח שחל להיות בשבת להכין מקום מסוים במרפסת או בחצר ומקדשים ואוכלים שם לכל הפחות כביצה פת, ומנערים היטב מלבושיהן ומדיחיים הפה מפירורי חמץ ונכנסים לבית להמשך הסעודה, ואוכלים מאכלי שבת בכלי פסח ללא פת כלל, וכיון שספרי המלקטים כבר האריכו בנידון זה, אנו לא נכנס בסוגיא סבוכה זו.

צירוף מצה ללחם משנה

כתבו הפוסקים שבלכתחילה ישתדל לקחת חלת חמץ לצרף ללחם משנה בסעודות השבת, אבל אם אין לו חלה אחר יכול לצרף ללחם משנה מצה שלא נאפה בערב שבת (ואף שאסור לאכול המצות בערב פסח, לכל מקום ראי ליתנו לקטן שאינו יודע לספר סיפור יציאת מצרים. ועי' שו"ת פרי השדה ח"ב סי' פ"ח, וש"ת מהרש"ג ח"א סי' צ"ז).

אבל מצה שנאפה בערב שבת אי אפשר לצרפו ללחם משנה, כיון שאין לטלטל מצות מצוה שנאפה בערב שבת (עי' פנ"ג שם א"א סי' א', ואחרות יטב פנים שם אות ז').

השכמה בשבת בשחרית

ערב פסח שחל להיות בשבת מקדמים זמן התפילה בשבת בשחרית, ולא יאריכו בתפילה (עי' משנ"ב שם ס"ק ז'). וכתבו הפוסקים דבשעת הדחק אם נתאחר התפילה, יכול לאכול הסעודה אחר תפילת שחרית קודם קריאת התורה ומוסף, ויבער ויבטל את החמץ (עי' שו"ת משיב דברים א"ח סי' ג"א).

ברכת המזון קודם סוף זמן אכילת חמץ

יש שכתבו שמן הנכון שיפסיק מלאכול את סעודתו בסוף זמן אכילת חמץ, ויש שכתבו שיברך ברכת המזון ואחר כך ימשיך לאכול את שאר המאכלים (הכשרים לפסח, באמת נחלקו הפוסקים אם מותר להמשיך את סעודתו לאחר סוף זמן אכילת חמץ, דהרי נקרא סילק ידו מן הפת שאסור להמשיך את סעודתו, יש אומרים שיברך ואינו יכול להמשיך את סעודתו, עי' שו"ת מנח"א ח"א סי' מ"ה, ויש אומרים שיכול להמשיך את סעודתו ויברך אחר כך, עי' שו"ת חשב האפוד ח"א סי' י"ג).

נקיון הבית לאחר הסעודה

ישתדל לנער את החמץ שנשאר לו לתוך בית הכסא ודינו כמבער חמץ, אבל אם אינו יכול לנער כל החמץ וכגון שיש לו מפת גילון שיש עליה הרבה פירורי חמץ, יכול

לזרקה לתוך פה אשפה של העירייה, ולא יכניסה בשקית אשפה רק יניח המפה כמו שהוא, כדי ישתבטל על ידי זהמתורת חמץ, אבל במקומות שיש להם פחי אשפה פרטי ששייך להם אסור להם לזרוקם, כיון שזה עדיין ברשותו (או שיניחם מחוץ להצרו הפרטי, והגויס הממונים באים בעצמם ונוטלים אותם למכונית האשפה).

נקיון הפה והשיניים אחר הסעודה

אחר הסעודה צריך לנקות הפה והשיניים מהחמץ שבו, ויש שכתבו שמותר לו לנקות במברשת רכה הימיוחדת לשבת (דהיינו עם שערות רכות, שאין בו משום פסיק רישא בהוצאת דם בשבת) בלא משהה או מים אלא ירטיב הפה במים, ומי שיש לו שיניים תותבות (הארכנו בגליון הקודם בה), יש אומרים שיכול להכשירו בשבת אחר אכילתו ולערות עליהם מים רותחים, וכל זה לאחר שניקה אותם ושפשפם היטב (עי' שו"ת מנח"א ח"א סי' ל"ז), יש שכתבו שמן הנכון לערות עליהם גם כן מים רותחים בערב שבת, ולא לאכול לאחר מכן חמץ חם, ולא לשתות משקאות חריפים המכילים חמץ (עי' שו"ת שבט הלוי ח"א סי' קט"ז).

יבטל את החמץ

אחר שגמר את סעודתו יבטל את החמץ שברשותו קודם שעה חמישית כבכל שנה בשעת שריפת חמץ, ויאמר 'כל חמירא' (רמ"א שם ס"ב ב'), [יש נוהגים לומר יהיה רצון שאומרים אחר שריפת חמץ, ואין בו משום אמירת תחינות ובקשות בשבת, ודינו כסדר התפילה (עי' סי' ער"פ שחל להיות בשבת)].

סעודה שלישית

ערב פסח שחל להיות בשבת שאסור לאכול פת אחר מנחה, ישנו הרבה מנהגים באכילת סעודה שלישית, יש הנוהגים לחלק סעודת שחרית לשתיים ואוכלים אותם קודם סוף זמן אכילת חמץ, ומפסיקים בין שני הסעודות לערך כמה דקות, ויש אומרים שדי בהם שמפסיק מעט בהליכה או בטיוול (עי' מג"א שם ס"ק א', ומשנ"ב שם ס"ק ח', וכן נהג הגה"ק מצאנז זצוק"ל וכן מנהג ראפשיץ, באבוב. ועי' שו"ת מנח"א ח"א סי' ל"ט).

והרבה נוהגים לקיים סעודה שלישית בשבת זו באכילת בשר או דגים או פירות או בשתיית יין (עי' רמ"א שם ס"א א', ועי' מג"א שם ס"ק ב', ומשנ"ב שם ס"ק ח'), ולא יאכל הרבה אחר שעה עשירית (עי' שרע"ס תע"א ס"א א'), ונכון להתפלל מנחה תחילה כדי לאכול סעודה שלישית אחר תפילת מנחה (וכבר ידוע שעל פי דברי הוזהר פ' אמור צ"ה ע"א אין חיוב לאכול סעודה שלישית בשבת זו, ויוצאים ידי חובה בדברי תורה וכן עשה רשב"י מובא במג"א שם ס"ק ב', ועי' חידושי חת"ס על הלכות פסח, אמנם כתב ספר אלה למה על מנ"א סי' תקצ"ז ס"ד ד' שאין לסמוך על זה שרק מי שהוא בדרגת רשב"י יכול לעשות כזה, וכן כתב בנפ החיים שם ס"ק י"ח).

הכנה לליל הסדר בשבת

הכנת מאכלים. אסור להכין בשבת לצורך יום טוב משום איסור הכנה, ולכן לא יכין שום דבר לצורך ליל הסדר כדוגמת החרוסת, בדיקת עליו המרור, פירור המרור להפיג חריפותו, להביא יין בשבת לצורך יום טוב.

להחליף בגדיו. לא יחליף את בגדיו בשבת לכבוד יום טוב שנראה כמכין משבת ליום טוב, רק ילבשם באמצע היום ויהנה ממנו גם בשבת, או שילבשם כשהו ודאי לילה.

לישן אחרי הצהרים. כתבו הפוסקים שבערב פסח שחל להיות בשבת יכול לישון אחר הצהרים אפילו שכונתו לאגור כוח כדי שיוכל להיות ער בלילה, כיון שאינו יכיר מתוך עישויו, ועל כל פנים לא יאמר כן בפיו שהולך לישון כדי שיוכל להיות ניעור בלילה.

טבילה לכבוד יום טוב. יש שכתבו שמותר לטבול בשבת אחר הצהרים לצורך יום טוב, ואין בו משום איסור הכנה, ויש הסוברים שאסור לטבול בשבת לצורך יום טוב ומכוונים בטבילתם גם לצורך הטבילה של יום טוב (הפוסקים האריכו ודנו הרבה בה, עי' סי' מאור השבת ח"ב מכת' הגרש"א אות כ"ח שאין בו משום איסור הכנה, אמנם עי' בשו"ת קנה בשם ח"ג סי' כ"ב שאסור הטבילה בשבת לצורך יום טוב). (באדיבות מפעל שונה הלכות)